

MEERVOUDIGE INTELLIGENTIE

Het begrip intelligentie kennen we allemaal uit het dagelijks spraakgebruik. Bovendien kun je intelligentie meten via gestandaardiseerde tests. De resultaten worden uitgedrukt in een quotiënt. Een IQ van 100 is normaal. Een eind daaronder ben je zwakbegaafd en ver daarboven hoogbegaafd. Dat is het dan.

Geleerden vragen zich af of intelligentie erfelijk is en daarmee een soort noodlot of een lot uit de loterij, dan wel ontwikkelbaar vanuit een stimulerende sociale omgeving. Uitslag onbeslist.

1. Meervoudige intelligentie

Begin jaren tachtig ontwikkelde de Amerikaanse hoogleraar Howard Gardner zijn theorie van de meervoudige intelligentie. Intelligentie is voor hem de bekwaamheid om problemen op te lossen of om iets bestaands aan te passen aan veranderende omstandigheden. Mensen blijken dat op verschillende manieren te doen. Dat komt door de wijze waarop zij gebruik maken van een reeks verschillende intelligenties. Die zijn voor iedere persoon even uniek als een vingerafdruk. De mate waarin ze onderling in sterkte, mogelijkheden en samenwerking variëren, verschilt van mens tot mens.

Anders gezegd, ieder mens heeft zijn eigen profiel van onderling op elkaar inwerkende intelligenties. Elke intelligentie kan aan sterkte winnen, zij het niet ongelimiteerd. Intelligenties zijn dus tot op zekere hoogte ontwikkelbaar. Neurologisch onderzoek bij o.a. oorlogsveteranen met een hersenbeschadiging bood steeds sterkere aanwijzingen voor het bestaan van deze vermogens of intelligenties.

2. Negen intelligenties

Momenteel heeft Gardner negen verschillende intelligenties benoemd.

Het gaat om:

- verbaal/linguïstische;
- logisch/mathematische;
- visueel/ruimtelijke;
- muzisch/ritmische;
- lichamenlijk/kinesthetische;
- intrapersonale;
- interpersoonlijke;
- natuurgerichte;
- existentiële.

Enkele voorbeelden waaraan een sterke intelligentie bij leerlingen of studenten te herkennen is:

- verbaal-linguïstische intelligentie:
 - denkt in woorden en formuleert makkelijk;
 - houdt van lezen, praten en schrijven;
 - kan makkelijk zijn ideeën en gedachten onder woorden brengen;
 - leest met inzicht en snapt snel waarover het gaat in een tekst;
 - kan goed argumenteren en iets beschrijven;

- visueel-ruimtelijke intelligentie:
 - neemt de werkelijkheid waar via beelden en kleuren;
 - heeft een groot gevoel voor kleurnuances;
 - tekent vaak figuurtjes of maakt fantasiekrabbels en verinnerlijkt daarmee het gesprokene;
 - ziet ongewone patronen en kan die omzetten in subtiele ontwerpen via een favoriet medium;
 - experimenteert graag met ontwerpen, schetsen en tekeningen en gebruikt daarbij diverse middelen;
 - heeft een creatieve verbeeldingskracht;
 - kan zich snel oriënteren in gebouwen, woonwijken, etc.;
 - werkt graag met grafische voorstellingen.

3. Criteria voor intelligentie

Menselijke mogelijkheden die als intelligentie worden aangemerkt, moeten volgens Gardner aan een aantal criteria voldoen. Enkele daarvan zijn:

- Bij hersenbeschadiging kan vastgesteld worden een intelligentie geïsoleerd raakt van de andere en min of meer autonoom functioneert. Dan worden de specifieke kenmerken ervan duidelijk.
- Er moeten buitengewone mensen bestaan die in één of meer bekwaamheden uitzonderlijk zijn (bijv. wonderkinderen), of een menselijke bekwaamheid vrijwel geheel missen (bijv. autisten).
- Er moeten in experimentele en bestaande psychologische tests aannemelijke aanwijzingen voor het bestaan van een intelligentie gevonden worden.

De negen reeds onderscheiden intelligenties zullen vermoedelijk uitbreiding krijgen op basis van verdergaand onderzoek.

4. Meervoudige intelligentie en het onderwijs

Wat moeten we met die meervoudige intelligentie?

Het eerste motief om dit concept in het onderwijs te gaan toepassen, is de groeiende behoefte om meer rekening te houden met verschillen tussen leerlingen. Die hebben niet alleen te maken met komaf en cultuur, maar ook met vermogens van kinderen en jeugdigen.

In vrijwel elke groep leerlingen komt vermoedelijk een brede spreiding aan sterke intelligenties voor. Wie een leerling aanspreekt op diens sterke profiel van intelligenties, mag verwachten dat de leereffecten aanzienlijk toenemen. Dat betekent bijvoorbeeld dat we niet alleen verbaal uitleg geven, maar ook via beelden, ritmes, schema's en modellen, doe-activiteiten met een hoog motorisch gehalte, samenwerkingsvormen, individuele reflecties en veldonderzoek.

Hetzelfde geldt voor onze leermiddelen. Vanuit de theorie van de meervoudige intelligentie zullen we andere verwerkingsmiddelen van leerstof gaan toevoegen aan ons klassieke repertoire van schriftelijke oefeningen. Dat vraagt ook om een andere inrichting van lokalen en gebouwen.

Een tweede motief om met deze theorie in zee te gaan, is de groeiende behoefte van velen een beter evenwicht te vinden tussen het aanbod van leerinhouden en de juiste impulsen voor de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen, cursisten en studenten.

De theorie van de meervoudige intelligentie maakt ons bewuster van de uniciteit van elke leerling en diens leerproces. De vele werkvormen en middelen die op grond van deze theorie beschikbaar komen, bieden ons de kans om aan die ontwikkeling nu ook concreet te werken. Die ontwikkeling is dan geen vaag pedagogisch ideaal meer, maar een tastbare realiteit.

Het derde motief ligt in de weliswaar beperkte, maar toch aanwezige mogelijkheid om bij leerlingen zwakke intelligenties te versterken. Wanneer ons leerlandschap de geschetste variëteit aan middelen en werkwijzen krijgt, zal het terloopse leren veel bredere impulsen krijgen dan nu vaak het geval is in onze eenzijdig verbale leeromgevingen.

Conclusie

Het concept 'meervoudige intelligentie' wordt in de Verenigde Staten al in veel scholen gebruikt om het onderwijs adaptiever en gedifferentieerder te maken. Ook in ons land begint dit concept langzaam aandacht te krijgen. In een aantal basisscholen probeert men de inrichting van het klaslokaal en de indeling van de middelen op deze leest te schoeien. In een enkele school voor voortgezet onderwijs gebeurt dit ook.

Het lijkt de moeite waard de praktische mogelijkheden van meervoudige intelligentie in het onderwijs wat verder te gaan toepassen.

Literatuurverwijzing

Howard Gardner (1993)
Frames of Mind. The Theory of Multiple Intelligences.
Fontana Press, London. ISBN 000686290X

Howard Gardner (1993):
Multiple Intelligences. The Theory in Practice.
Basic Books, New York. ISBN 0-465-01821-1

Carolyn Chapman (1993):
If the Shoe Fits... How to Develop Multiple Intelligences in the Classroom.
IRI/Skylight Training and Publishing, Inc. Palatine, Illinois. ISBN 0-932935-64-8

Dit artikel komt van de Vreugdenhil Internet site. Lees meer over dit onderwerp op www.vreugdenhil-onderwijsontwikkeling.nl.
Alle rechten voorbehouden. © Vreugdenhil Onderwijsontwikkeling 2000